

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Kunstide ja tehnoloogia õpetaja õppekava

VEEBIPÕHISE ÕPPEMATERJALI LOOMINE AAFRIKA KUNSTIAJALOO
ÕPETAMISEKS PÕHIKOOLIS, GÜMNAASIUMIS JA HUVIKOOLIS

Magistritöö

Autor: Olga Gubskaja

Juhendaja: Piret Viirpalu

Viljandi 2026

Sisukord

Sisukord.....	1
Sissejuhatus.....	2
1. Teoreetiline ülevaade.....	3
1.1. Põhikooli kunsti õppekava analüüs.....	3
1.2. Gümnaasiumiastme kunsti õppekava analüüs.....	4
1.3. Kunstiõpetuse eripärad ja roll kultuurilise mõistmise kujundamisel.....	6
2. Aafrika kunstiajaloo veebipõhise õppematerjali loomine.....	7
2.1. Õppematerjali struktuur.....	7
2.2. Õppematerjali loomise protsess.....	8
2.3. Õppematerjali hindamine.....	10
2.4. Aafrika kunstiajaloo veebipõhise õppematerjali kirjeldus.....	11
3. Metoodika.....	13
3.1. Uurimismeetod ja valim.....	13
3.2. Ekspertintervjuu.....	13
3.3. Esialgne küsitlus.....	14
3.4. Õppematerjali testimine.....	14
4. Tulemused.....	15
4.1. Ekspertintervjuu tulemused.....	15
4.2. Esialgse küsitluse tulemused.....	16
4.3. Õppematerjali testimise tulemused.....	17
5. Arutelu.....	22
6. Summary.....	25
Kasutatud kirjandus.....	28
Lisad.....	30
Lisa 1. Ekspertintervjuu.....	30
Lisa 2. Esialgne küsitlus.....	32
Lisa 3. Õppematerjali testimine.....	34

Sissejuhatus

Tänapäeva globaliseerunud maailmas on kultuuridevaheline mõistmine ja tolerantsus muutunud üha olulisemaks. Haridus mängib selles protsessis kesket rolli, pakkudes õpilastele võimalusi avastada ja mõista erinevaid perspektiive ja eluviise (OECD, 2018). Samuti rõhutatakse rahvusvahelistes haridus- ja kultuuripoliitilistes dokumentides, et kultuurilise mitmekesisuse mõistmine ja väärtustamine on oluline osa õppijate kujunemisest (UNESCO, 2005).

Kunstiajaloo õpetamine pakub võimalust tutvustada õpilastele mitmekesist kultuuripärandit ning kujundada nende arusaama maailmast ja erinevatest kultuuridest. Eesti riikliku õppekava kohaselt on kunstiõpetuse üheks eesmärgiks toetada õpilaste kultuurilise teadlikkuse kujunemist ning arendada võimet märgata ja väärtustada erinevaid kultuurilisi väljendusviise (Põhikooli riiklik õppekava, 2023; Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2023). Samas on kunstiajaloo käsitlemine kooliõppes sageli euroopakeskne, mistõttu jäävad teised piirkonnad, sealhulgas Aafrika, õppetöös tahaplaanile.

Autori tähelepanekute põhjal esineb Aafrika kultuuride kohta õpilaste seas sageli stereotüüpe ja lihtsustatud arusaamu, mis on seotud vähese kokkupuutega selle piirkonna kunstipärandiga. Seetõttu on oluline pakkuda õppematerjale, mis aitaksid laiendada õpilaste teadmisi ning toetaksid mitmekülgsema ja tasakaalustatuma maailmapildi kujunemist. Erinevate kultuuride tutvustamine õpilastele arendab kultuuridevahelist pädevust, mida peetakse tänapäeva hariduses oluliseks, kuna see aitab õppijatel mõista ja aktsepteerida erinevaid kultuurilisi perspektiive (Jung & Heero, 2010).

Käesoleva magistritöö eesmärk on luua veebipõhine õppematerjal Aafrika kunstiajaloo õpetamiseks, mis toimib õpetajale abivahendina ning on praktiliselt kasutatav erinevates õppeolukordades. Loodud materjal koondab temaatiliselt struktureeritud teoreetilise sisu ning sisaldab erinevaid ülesandeid, sealhulgas arutelu-, analüüsi- ja loovülesandeid, mis toetavad õpilaste aktiivset kaasamist õppeprotsessi.

Töö uurimiseesmärk on analüüsida õpetajate ootusi õppematerjalide ülesehituse ja kasutatavuse osas ning hinnata loodud Aafrika kunstiajaloo teemalise veebipõhise õppematerjali sobivust õppetöös kasutamiseks.

Magistritöö sihtgrupiks on põhikooli III astme, gümnaasiumi ning huvikooli õpetajad, kellele loodud materjal pakub paindlikke kasutusvõimalusi vastavalt õpilaste vanusele, tasemele ja õpieesmärkidele.

Töö koosneb neljast peatükist. Esimeses peatükis antakse teoreetiline ülevaade kunstiajaloo õpetamise eripäradest ning õppekava käsitlesest. Teises peatükis käsitletakse õppematerjali loomise põhimõtteid ning kirjeldatakse loodud materjali ülesehitust. Kolmandas peatükis antakse ülevaade uurimismeetoditest ja andmekogumisest. Neljandas peatükis esitatakse uurimistulemused ning analüüsitakse saadud tagasisidet.

1. Teoreetiline ülevaade

1.1. Põhikooli kunsti õppekava analüüs

Põhikooli kunsti õppekavas rõhutatakse kultuurilise teadlikkuse ning erinevate kultuuriliste traditsioonide mõistmise olulisust. Kunsti käsitletakse lisaks loomingulisele eneseväljendusele ka vahendina kultuurilise identiteedi ja maailmapildi kujundamisel. Õppekava kohaselt peaks põhikooli lõpetanud õpilane teadvustama oma seost nii Eesti kui ka maailma kultuuripärandiga (Põhikooli riiklik õppekava, 2023).

Õppekava iseloomustab suur paindlikkus õppesisu ja käsitletavate teemade valikul. Õpetajal on märkimisväärne autonoomia otsustada, milliseid kunstiliike ja visuaalse kultuuri vorme õppetöös käsitleda. See võimaldab arvestada nii õpilaste huvide kui ka konkreetse õpikeskkonna eripäradega ning toetab lõimitud õpet teiste õppeainetega.

Samas tähendab selline paindlikkus praktikas ka suuremat vastutust õpetajale sobiva õppesisu valikul ja struktureerimisel. Kuigi õppekava väärtustab kultuurilist mitmekesisust, ei paku see konkreetseid suuniseid ega süsteemseid õppematerjale mitmekultuuriliste teemade käsitlemiseks.

Põhikooli III astme õpitulemused näevad ette, et õpilane suudab analüüsida visuaalseid kujutisi, leida seoseid erinevate kultuuriliste ja ühiskondlike kontekstidega ning kasutada kunstialast terminoloogiat. Samuti eeldatakse, et õpilane uurib iseseisvalt kunstnike ja kunstivoolude tausta ning suudab leida ja kriitiliselt hinnata erinevaid infoallikaid (Põhikooli riiklik õppekava, 2023).

Sellised õpitulemused eeldavad mitmekesise ja sisuliselt rikastatud õppematerjali olemasolu, mis toetab nii analüüsi- kui ka tõlgendusoskuste arengut. Samas sõltub käsitletavate näidete mitmekesisus suurel määral õpetaja valikutest. Kui õppetöös kasutatakse valdavalt Euroopa kultuuriruumist pärinevaid näiteid, võib õpilaste arusaam kunstist kui mitmekesisest ja globaalsest nähtusest jääda piiratud.

Sellises kontekstis muutub toetavate õppematerjalide olemasolu eriti oluliseks, kuna need aitavad õpetajal käsitleda teemasid, mille jaoks puudub selge struktuur või valmis didaktiline tugi.

1.2. Gümnaasiumiastme kunsti õppekava analüüs

Kunstiajaloo õpetamine Eesti üldhariduskoolides toimub peamiselt kunstiõpetuse raames, mis ühendab nii praktilise kunstiloomingu kui ka kunstikultuuri teoreetilise käsitluse. Gümnaasiumiastmes keskendutakse kunstiajaloo õpetamisel peamistele kunstiperioodidele, stiilidele ning olulisematele kunstnikele ja nende loomingule (Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2023).

Õppekava eesmärk on arendada õpilaste esteetilist taju, loovust ning kultuurilist teadlikkust, käsitledes kunsti kui vahendit maailma mõtestamiseks ja erinevate kultuuride mõistmiseks. Gümnaasiumi kunstiõpetuse eesmärkide kohaselt peaks õpilane avastama ja väärtustama kunstide mitmekesisust ning muutumist ajas, kohas ja erinevates kultuurides ning võrdlema kultuuriliste ilmingute sarnasusi ja erinevusi. Samuti rõhutatakse õpilase sallivuse kujunemist

kultuurierinevuste suhtes ning kunsti seostamist ühiskondlike, ajalooliste ja tehnoloogiliste protsessidega (Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2023).

Õpitulemuste tasandil eeldatakse, et õpilane suudab analüüsida ja tõlgendada kunstiteoseid erinevates kontekstides, seostada kunsti arengut ühiskondlike muutustega ning mõista visuaalkultuuri mõju nii minevikus kui ka tänapäeval. Lisaks oodatakse, et õpilane võrdleb erinevaid kunstilisi nähtusi ning väärtustab kultuurilist mitmekesisust.

Sellised eesmärgid eeldavad laiapõhjalist ja mitmekesist õppesisu, mis hõlmab erinevaid kultuuriruumide ja kunstilisi traditsioone. Samas näitab õppekava õppesisu struktuur, et kunstiajaloo käsitus on üles ehitatud kronoloogilise ajateljena, mille keskmes on peamiselt Euroopa kunstiajaloo arenguetapid. Kuigi käsitletakse ka varasemaid tsivilisatsioone, nagu Egiptus ja Mesopotaamia (Treier & Abiline, 2017), jäävad paljud teised kultuuriruumid, sealhulgas Aafrika, süsteemselt käsitlemata.

Õppekava ei määra detailselt käsitletavate teemade mahtu ega proportsioone, mistõttu sõltub mitte-Euroopa kunstipärandi käsitlemine suurel määral õpetaja valikutest ning kasutatavatest õppematerjalidest. Praktikast kajastub see ka õpikutes, kus käsitletavat näidet pärinevad valdavalt Euroopa kultuuriruumist.

Õppekava üheks tugevuseks on praktiliste tegevuste rõhutamine, mis võimaldab õpilastel siduda teoreetilisi teadmisi loomingulise töö ja kunstiteoste analüüsiga. Samas on gümnaasiumiastmes sageli probleemiks ajapuudus, mis piirab võimalusi teemade süvendatud käsitlemiseks.

Käesoleva töö raames läbiviidud esialgne küsitlus kunstiõpetajate seas kinnitas, et ajapiirangud on üheks peamiseks takistuseks uute teemade lisamisel õppetöösse. Vastajate hinnangul ei jätku sageli aega isegi õppekavas ette nähtud teemade põhjalikuks käsitlemiseks, mistõttu jääb mitmekultuurilise kunstiajaloo süsteemne käsitlemine praktikast keeruliseks.

Sellises kontekstis on õpetajatele suunatud paindlike ja hästi struktureeritud õppematerjalide olemasolu oluline, et toetada õppekava eesmärkide saavutamist ka piiratud ajaressursi tingimustes ning pakkuda võimalusi mitmekesisema kunstikäsitluse rakendamiseks.

1.3. Kunstiõpetuse eripärad ja roll kultuurilise mõistmise kujundamisel

Kunstiõpetus erineb paljudest teistest õppeainetest selle poolest, et see ühendab teadmiste omandamise, loova eneseväljenduse ning emotsionaalse ja kultuurilise kogemuse. Kunst ei ole pelgalt informatsiooni vahendamine, vaid võimalus tõlgendada maailma erinevate visuaalsete ja kultuuriliste perspektiivide kaudu. Kunstihariduse kaudu kujundatakse õpilaste maailmapilti ning arusaama kultuurilisest mitmekesisusest.

Kunstihariduse üheks oluliseks eripäraks on selle võime toetada õpilaste kultuurilist teadlikkust ja empaatiavõimet (Jung & Heero, 2010). Kunstiteoste kaudu puutuvad õppijad kokku erinevate ajastute, ühiskondade ja maailmavaadetega, mis aitab neil mõista, et kultuurilised nähtused ei ole universaalsed ega üheselt tõlgendatavad, vaid sõltuvad kontekstist. Rahvusvahelised käsitlused rõhutavad, et kultuurilise mitmekesisuse mõistmine ja väärtustamine on hariduse oluline osa ning aitab kaasa avatud ja teadlike hoiakute kujunemisele (OECD, 2018; UNESCO, 2005).

Kunstiõpetuses on oluline roll ka kriitilise mõtlemise arendamisel. Kunstiteoste analüüs ja tõlgendamine eeldavad erinevate vaatenurkade arvestamist ning oma seisukohtade põhjendamist. See loob aluse sallivuse kujunemisele, kuna õpilased õpivad aktsepteerima mitmekesiseid tõlgendusi ja arvamusi. Visuaalse materjali kasutamine toetab õppimist, aidates õppijatel paremini mõista keerulisi seoseid ning kujundada terviklikumat arusaama käsitletavatest teemadest (Mayer, 2001).

Samas ei pruugi pelgalt erinevate kultuuride mainimine õppetöös automaatselt kaasa tuua sügavat mõistmist ega tolerantsuse kasvu. Oluline on, millisel viisil kultuure esitatakse – kas stereotüüpselt ja pealiskaudselt või mitmekesiselt ja kontekstuaalselt. Kui õppematerjalides puudub tasakaalustatud ja sisuline käsitlus erinevatest kultuuridest, võivad olemasolevad eelarvamused hoopis kinnistuda. Seetõttu on õpetajal oluline roll õppesisu vahendamisel ning õppematerjalide valikul.

Käesoleva töö raames läbiviidud ekspertintervjuu kinnitab, et noorte seas esineb nii kultuurilist vaenulikkust kui ka rassipõhiseid stereotüüpe, mis tulenevad sageli teadmatusest ja vähesest kokkupuutest erinevate kultuuridega. Intervjueeritud spetsialisti hinnangul kujunevad sellised hoiakud eelkõige koduse keskkonna ja piiratud kogemuste mõjul, kuid neid on võimalik

mõjutada hariduse kaudu. Samuti rõhutati, et erinevate kultuuride teadlikum käsitlemine õppetöös aitab laiendada noorte silmaringi ning toetab sallivuse kujunemist (vt Lisa 1).

Sarnast seisukohta toetavad ka õppematerjali testimise käigus kogutud küsitluse tulemused. Vastanud õpetajatest 88,9% leidis, et loodud õppematerjal aitab arendada õpilaste kultuurilist teadlikkust ja empaatiat ning 11,1% pidas seda pigem tõenäoliseks. See viitab, et õpetajad näevad selliste materjalide kasutamisel potentsiaali mitte ainult teadmiste edastamisel, vaid ka õpilaste hoiakute kujundamisel.

Seega võib järeldada, et kunstiõpetusel on oluline potentsiaal toetada kultuuridevahelist mõistmist ja sallivuse kujunemist, kuid selle saavutamiseks on vajalik teadlik ja mitmekesine õppematerjalide valik. Käesoleva magistritöö raames loodud õppematerjal lähtub eeldusest, et tasakaalustatud ja mitmekesine kunstiajaloo käsitlus aitab õpilastel mõista kunsti kui globaalset nähtust ning toetab stereotüüpide teadvustamist ja übermõtestamist.

2. Aafrika kunstiajaloo veebipõhise õppematerjali loomine

2.1. Õppematerjali struktuur

Õppematerjali ülesehitamisel lähtuti SCATE mudelist, mis jaotab õppesisu loogilisteks osadeks: sissejuhatus, õppematerjal, kinnistamisülesanded, arutelu ning lisamaterjalid. Selline struktuur toetab õppijate järkjärgulist teadmiste omandamist ning võimaldab siduda teoreetilise info praktilise rakendamisega (Põldoja, 2016).

Õppematerjali ülesehituses lähtuti kasutajakeskse disaini põhimõtetest, mille kohaselt peab õpikeskkond olema visuaalselt selge, loogilise struktuuriga ja õppijale lihtsasti kasutatav (Norman, 2013). Lisaks arvestati õppematerjali koostamisel kognitiivse koormuse teooriaga, mille järgi toetab õppimist selgelt struktureeritud ja mõõduka infomahuga õppesisu (Sweller, 1998). Töö raames loodud veebipõhine õppematerjal on üles ehitatud kronoloogilise loogika alusel, hõlmates järgmisi suuremaid teemaplokke: koopamaalingud, varased tsivilisatsioonid, keskaeg, koloniaalajastu ning kaasaegne Aafrika kunst. Iga teemaplokk järgib SCATE mudeli põhimõtteid (Põldoja, 2016).

Sissejuhatavas osas antakse lühike ülevaade käsitletavast perioodist ja selle kultuurilisest kontekstist. Sellele järgneb teoreetiline materjal, kus tutvustatakse valitud kultuure ning nende kunstilisi eripärasid. Õppematerjali koostamisel on teadlikult püütud esitada võimalikult mitmekesine valik kultuure, et rõhutada Aafrika kui kontinendi kultuurilist mitmekesisust.

Teoreetilisele osale järgnevad kinnistamisülesanded, mis hõlmavad arutelu-, analüüsi- ja loovülesandeid. Ülesannete eesmärk on toetada õpilaste aktiivset osalemist õppeprotsessis ning aidata neil luua seoseid õpitud materjali ja isikliku kogemuse vahel. Õppematerjali koostamisel lähtuti põhimõttest, et õppimine ei toimu ainult informatsiooni vastuvõtmise kaudu, vaid aktiivse kogemuse, refleksiooni ja teadmiste rakendamise kaudu. Kolbi (1984) kogemusliku õppimise teooria järgi kujuneb õppimine protsessina, kus õppija seob uued teadmised praktilise tegevuse ja isikliku kogemusega. Seetõttu sisaldab loodud õppematerjal lisaks teoreetilisele sisule ka arutelu-, analüüsi- ja loovülesandeid, mis toetavad õppijate aktiivset osalemist õppeprotsessis.

Lisaks sisaldab õppematerjal arutelu suunavaid küsimusi ning viiteid lisamaterjalidele, nagu videod ja virtuaalsed muuseumikülalused, mis võimaldavad õppijatel teemat süvendatult uurida. Samuti sisaldab iga teemaplokk viiteid kasutatud kirjandusele, mis võimaldab õppematerjali kasutajal vajadusel süvendada oma teadmisi käsitletud teemade kohta. See toetab õppematerjali kasutatavust õpetaja töövahendina, pakkudes täiendavaid allikaid nii tunni ettevalmistamiseks kui ka õppesisu laiendamiseks.

2.2. Õppematerjali loomise protsess

Õppematerjali loomise protsessis lähtuti ADDIE mudelist (Branch, 2009), mis on üks levinumaid õpidisaini mudeleid ning jagab arendusprotsessi viieks etapiks: analüüs, kavandamine, väljatöötamine, rakendamine ja hindamine. Mudel võimaldab struktureerida õppematerjali loomist ning tagada selle vastavus sihtgrupi vajadustele (Branch, 2009).

Analüüsi etapis keskenduti sihtgrupi vajaduste ja õpikeskkonna kaardistamisele. Selleks viidi läbi esialgne küsitlus kunstiõpetajate seas, mille eesmärk oli selgitada välja õpetajate ootused õppematerjalide ülesehituse ja kasutatavuse osas. Lisaks viidi läbi ekspertintervjuu, mille käigus

uuriti noorte hoiakuid erinevate kultuuride suhtes ning hariduse võimalikku rolli nende kujundamisel. Kogutud andmed näitasid, et õpetajad peavad oluliseks paindlikke ja kergesti kasutatavaid materjale ning töid esile ajapuuduse kui ühe peamise takistuse uute teemade käsitlemisel.

Kavandamise etapis määratleti õppematerjali eesmärgid, struktuur ja sihtgrupp. Esialgne idee luua töövihiku formaadis materjal asendati veebipõhise lahendusega, lähtudes küsitluse tulemustest ja õpetajate eelistustest. Samuti laiendati sihtgruppi, hõlmates lisaks gümnaasiumiastmele ka põhikooli III astme ning huvikooli konteksti. Kavandamisel arvestati riikliku õppekava eesmärkidega ning vajadusega luua materjal, mis oleks kohandatav erinevates õppeolukordades.

Väljatöötamise etapis koostati õppematerjali sisu ning loodi ülesanded. Materjal struktureeriti kronoloogilisteks teemaplokkideks ning iga ploki juures järgiti SCATE mudeli loogikat. Teadlikult valiti käsitlemiseks erinevad ja mitmekesised Aafrika kultuurid, et vältida stereotüüpset käsitlust ning rõhutada kontinendi kultuurilist mitmekesisust. Lisaks lisati igasse plokki viited kasutatud kirjandusele, mis võimaldab õppematerjali kasutajal vajadusel teemasse süvendatult edasi minna.

Rakendamise etapis jagati õppematerjali kunstiõpetajatele üle Eesti ning paluti neil materjaliga tutvuda. Kuigi esialgu oli planeeritud materjali testimine klassiruumis, ei õnnestunud leida õpetajaid, kes oleksid saanud selle protsessi oma õppetöösse integreerida. See tulenes peamiselt praktilistest piirangutest, kuna õpetajate tunnikavad olid juba eelnevalt koostatud ning uue materjali lisamine lühikese ajaperioodi jooksul ei olnud võimalik. Seetõttu toimus materjali rakendamine piirataval kujul, keskendudes õpetajate esialgsele tagasisidele.

Hindamise etapis viidi läbi õppematerjali analüüs, lähtudes LORI mudeli põhimõtetest, mis võimaldavad hinnata õppematerjali kvaliteeti, sisu selgust ja kasutajasõbralikkust. Lisaks viidi läbi küsitlus kunstiõpetajate seas, et koguda välist tagasisidet ning saada mitmekülgsem hinnang materjali kasutatavusele õppetöös. Selline lähenemine võimaldas kombineerida autori refleksiooni ja kasutajate kogemusi, toetades õppematerjali edasist arendamist.

2.3. Õppematerjali hindamine

Õppematerjali kvaliteedi hindamisel lähtuti LORI (Learning Object Review Instrument) mudelist, mis võimaldab analüüsida õppematerjale mitmest aspektist, sealhulgas sisu kvaliteedi, õppimise toetamise, kasutajasõbralikkuse ja motivatsiooni seisukohalt. Mudel pakub struktureeritud raamistikku, mille abil hinnata, kas õppematerjal vastab sihtgrupi vajadustele ning toetab õpieesmärkide saavutamist (Nesbit, Belfer & Leacock, 2003).

Käesoleva töö raames viidi esmalt läbi autori eneseanalüüs, mille käigus hinnati loodud õppematerjali vastavust LORI mudeli peamistele kriteeriumidele. Sisu kvaliteedi hindamisel keskenduti sellele, kas materjal on mitmekesine, usaldusväärne ning esitab käsitletavaid kultuure tasakaalustatult ja stereotüüpe vältivalt. Erilist tähelepanu pöörati sellele, et Aafrika kunst ei oleks esitatud ühtse ja homogeense nähtusena, vaid rõhutaks erinevate piirkondade ja ajastute eripära.

Õppimise toetamise aspektist analüüsiti, kas materjal võimaldab õpilastel luua seoseid uute ja varasemate teadmiste vahel ning kas ülesanded toetavad nii analüütilist kui ka loovat mõtlemist. Selleks on õppematerjalis kasutatud erinevat tüüpi ülesandeid, sealhulgas arutelu-, analüüsi- ja loovülesandeid.

Kasutajasõbralikkuse hindamisel pöörati tähelepanu materjali struktuuri loogilisusele, selgusele ja navigeeritavusele. Veebipõhine formaat võimaldab materjali paindlikku kasutamist ning annab õpetajale võimaluse valida sobivaid osi vastavalt õppetunni eesmärgile.

Motivatsiooni aspektist hinnati, kuivõrd materjal on õppijatele kaasahaarav ning kas see pakub võimalusi aktiivseks osalemiseks. Interaktiivsete elementide, nagu videod ja virtuaalsed muuseumikülastused, kasutamine toetab õppijate huvi ning aitab muuta õpikogemuse mitmekesisemaks.

Lisaks eneseanalüüsile koguti tagasisidet kunstiõpetajatelt küsitluse vormis. Küsitluse eesmärk oli hinnata õppematerjali kasutatavust, selgust ning selle potentsiaali toetada õpilaste õppimist ja kultuurilise teadlikkuse kujunemist. Küsitlus viidi läbi veebipõhiselt ning sellele vastasid kunstiõpetajad erinevatest Eesti koolidest.

Kogutud tagasiside põhjal hindasid õpetajad õppematerjali üldiselt positiivselt. Näiteks leidis 90% vastanutest, et õppematerjal aitab arendada õpilaste kultuurilist teadlikkust ja empaatiat, ning ülejäänud 10% pidas seda pigem tõenäoliseks. See viitab, et õpetajad näevad loodud materjalis potentsiaali mitte ainult teadmiste edastamisel, vaid ka õpilaste hoiakute kujundamisel.

Lisaks kvantitatiivsetele tulemustele andsid õpetajad ka avatud vastustes põhjalikumad tagasisidet. Vastustest selgus, et õppematerjali peamisteks tugevusteks peeti selle kompaktsust, loogilist ülesehitust ning mitmekesist kultuuride valikut. Samuti toodi esile ülesannete olemasolu, mida peeti oluliseks lisaväärtuseks õppematerjali kasutamisel.

Mitmed vastajad rõhutasid, et materjal on eelkõige kasulik õpetajale tunni ettevalmistamisel, kuna see koondab informatsiooni selgel ja struktureeritud kujul. Samas viidati ka võimalikele arenduskohtadele, näiteks teksti lihtsustamisele õpilaste jaoks ning visuaalse kujunduse täiendamisele. Selline tagasiside annab olulist sisendit õppematerjali edasiseks arendamiseks.

Kuigi tagasiside kogumine toimus piiratud valimi põhjal, võimaldab see siiski teha esialgseid järeldusi õppematerjali sobivuse kohta ning annab suuniseid selle edasiseks arendamiseks. LORI mudeli ja kasutajate tagasiside kombineerimine võimaldas saada terviklikuma ülevaate õppematerjali kvaliteedist ja kasutatavusest.

2.4. Aafrika kunstiajaloo veebipõhise õppematerjali kirjeldus

Käesoleva magistritöö raames loodud õppematerjal on veebipõhine ning visuaalselt struktureeritud tervik, mille eesmärk on toetada Aafrika kunstiajaloo õpetamist erinevates haridusastmetes. (Link: <https://tartu.my.canva.site/aafrika-kunst>) Materjal on üles ehitatud kronoloogilise loogika alusel ning hõlmab järgmisi teemaplokke: koopamaalingud, varased tsivilisatsioonid, keskaeg, koloniaalajastu ja kaasaegne Aafrika kunst. Iga plokki juures lisati ka teooriaga seonduvaid ülesandeid. Õppematerjali koostamisel lähtuti põhimõttest, et kultuurilisi teemasid ei käsitleta ainult faktiteadmistena, vaid õppijaid suunatakse looma seoseid, analüüsima ning arutlema erinevate kultuuriliste perspektiivide üle (Jung & Heero, 2010).

Õppematerjali avaleht toimib ajajoonena, mis annab kasutajale ülevaate käsitletavatest perioodidest ning võimaldab teemade vahel liikuda. Selline ülesehitus toetab kunstiajaloo kui ajas areneva protsessi mõistmist ning aitab õppijal luua seoseid erinevate ajastute vahel.

Iga teemaplokk on esitatud eraldi visuaalse tervikuna, kus teoreetiline tekst on kombineeritud pildimaterjaliga. Visuaalne lahendus põhineb korduvatel kujunduselementidel, sealhulgas Aafrika kontinendi siluetil, mis aitab rõhutada materjali temaatilist ühtsust ning toetab õppija orientatsiooni õppematerjalis. Pildimaterjal on valitud eesmärgiga illustreerida käsitletavate kultuuride kunstilisi eripärasid ning toetada tekstis esitatud informatsiooni mõistmist.

Lisaks teoreetilisele osale sisaldab õppematerjal teadmiste kinnistamisele ja süvendamisele suunatud ülesandeid. Ülesanded on mitmekesised ning hõlmavad nii analüütilisi kui ka loovaid tegevusi, võimaldades õpetajal valida sobivaid meetodeid vastavalt õpieesmärkidele ja õpilaste tasemele. Materjalis on kasutatud ka paaris- ja rühmatöö ülesandeid, mis toetavad õppijate omavahelist arutelu ja koostööd. Vygotsky (1978) järgi kujunevad teadmised sotsiaalse suhtluse kaudu ning õppimine toimub tõhusamalt koostöises keskkonnas, kus õppijad saavad üksteise mõtteid täiendada ja uusi tähendusi luua. Ülesannete eesmärk on suunata õppijaid aktiivselt materjaliga töötama ning julgustada neid looma seoseid õpitu ja laiemate kultuuriliste kontekstide vahel.

Õppematerjali veebipõhine formaat võimaldab selle paindlikku kasutamist erinevates õppeolukordades. Õpetaja saab kasutada materjali tervikuna või valida sellest üksikuid osi vastavalt tunniteemale ja ajaraamile. Õppematerjali koostamisel arvestati ka õppijate erinevate võimete, huvide ja õpistiilidega. Tomlinsoni (2017) järgi toetab diferentseeritud õpe õppijate aktiivset osalemist ning võimaldab kohandada õppesisu vastavalt õppijate vajadustele ja valmisolekule. Sellest lähtuvalt sisaldab loodud õppematerjal erineva raskusastmega ülesandeid ning ühendab teoreetilise, visuaalse ja praktilise õppetegevuse.

Lisaks sisaldab iga teemaplokk viiteid kasutatud kirjandusele, mis võimaldab õppematerjali kasutajal vajadusel teemasse süvendatult edasi minna. See toetab õppematerjali kasutamist õpetaja töövahendina ning pakub täiendavaid võimalusi nii tunni ettevalmistamiseks kui ka õppesisu laiendamiseks.

3. Metoodika

3.1. Uurimismeetod ja valim

Käesolev magistritöö kasutab kombineeritud uurimisviisi, sidudes kvalitatiivse ja kvantitatiivse lähenemise. Uurimuse eesmärk on ühelt poolt mõista rassipõhise ja kultuurilise tõrjumise konteksti noorte seas ning teisalt hinnata loodud õppematerjali praktilist kasutatavust erinevates hariduskontekstides. Kombineeritud lähenemine võimaldab ühendada sotsiaalse probleemivälja analüüsi konkreetse pedagoogilise lahenduse arendamise ja hindamisega.

Uurimistöö viidi läbi kolmes etapis: ekspertintervjuu, esialgne kvalitatiivne küsitlus kunstiõpetajate seas ja õppematerjali testimiseks läbiviidav struktureeritud küsitlus.

Valimi moodustamisel kasutati eesmärgipärast valimit, kuna kõikides etappides valiti osalejad nende erialase kogemuse ja uurimisteemaga seotud pädevuse alusel. Uurimistöö ei taotle statistilist üldistamist kogu populatsioonile, vaid keskendub tähenduslike mustrite ja hinnangute analüüsile konkreetsete osalejate kogemuste põhjal.

3.2. Ekspertintervjuu

Magistritöö esimeses etapis viidi läbi poolstruktureeritud ekspertintervjuu sotsiaalpedagoogiga, kellel on mitmeaastane kogemus noortega töötamisel nii koolikeskkonnas kui ka tänavapõhises noorsootöös (Lisa 1.). Valim oli eesmärgipärane, kuna intervjueeritav puutub oma töös kokku noorte sotsiaalsete probleemide, sealhulgas tõrjuvate hoiakute ja väärtushinnangute kujunemisega.

Intervjuu eesmärk oli süvendada magistritöö probleemipüstistust ning mõista rassipõhise ja kultuurilise vaenulikkuse avaldumist noorte seas, hoiakute kujunemise põhjuseid ning hariduse võimalikku rolli nende ennetamisel. Intervjuu viidi läbi kirjalikus vormis, kasutades poolstruktureeritud küsimusi. Vajadusel esitati täpsustavaid lisaküsimusi, et suunata fookus otsesemalt rassipõhistele hoiakutele ning mitte-Euroopa kultuuride käsitlemisele hariduses.

Intervjuu andmeid analüüsiti temaatilise analüüsi meetodil, mille käigus eristati korduvaid tähendusmustreid ning koondati need sisulisteks teemadeks. Intervjuu täistekst on esitatud lisas.

3.3. Esialgne küsitlus

Teises etapis viidi läbi kvalitatiivne veebipõhine küsitlus viie Eesti gümnaasiumi kunstiõpetaja seas (Lisa 2.). Valim oli eesmärgipärane, kuna vastajatel oli vahetu kogemus kunstiajaloo õpetamisel.

Küsitlus koosnes avatud küsimustest, mis keskendusid mitmekultuurilise kunstiajaloo käsitlemisele õppekavas, esindamata kultuuridele, õpetamiskeskustele ning õppematerjalide vajadusele. Avatud küsimuste kasutamine võimaldas saada sisukaid ja põhjendatud vastuseid ning mõista õpetajate kogemusi süvitsi.

Andmeid analüüsiti temaatilise analüüsi meetodil (Kalmus, 2014), mille käigus:

- tutvuti andmestikuga tervikuna,
- loodi esialgsed koodid,
- rühmitati koodid teemadeks,
- täpsustati ja nimetati teemad,
- esitati tulemused koos illustreerivate näidetega.

Kuigi valim oli väike, võimaldas kvalitatiivne lähenemine koguda piisavalt informatsiooni õppematerjali kontseptsiooni kujundamiseks.

3.4. Õppematerjali testimine

Kolmandas etapis viidi läbi õppematerjali testimiseks struktureeritud veebipõhine küsitlus kunstiõpetajate seas (Lisa 3.). Valim hõlmab õpetajaid erinevatest haridusastmetest: põhikoolist, gümnaasiumist ja huvikoolist, mis võimaldab hinnata õppematerjali sobivust erinevates õpetamiskontekstides.

Küsitlus sisaldab nii taustaküsimusi (haridusaste, õpetamiskogemus) kui ka hinnangulisi küsimusi viiepalliskaalal ning valikvastustega küsimusi õppematerjali sisu, ülesehituse ja praktilise kasutatavuse kohta. Lisaks on lisatud avatud küsimused, mis võimaldavad vastajatel esitada ettepanekuid ja täiendusi.

Kvantitatiivseid andmeid analüüsitakse kirjeldava statistika abil (sagedused ja keskmised hinnangud), avatud vastuseid aga temaatilise analüüsi põhimõtteid järgides.

4. Tulemused

4.1. Ekspertintervjuu tulemused

Ekspertintervjuu eesmärk oli süvendada magistritöö probleemipüstitust ning mõista rassipõhise tõrjumise avaldumist noorte seas. Intervjuu analüüsi temaatilise lähenemise abil, mille käigus eristusid kolm peamist teemat: rassipõhise tõrjumise esinemine, hoiakute kujunemise põhjused ning hariduse võimalik ennetav roll.

Intervjueeritava hinnangul esineb Eesti noorte seas nahavärvi põhise tõrjumist, kuigi see ei ole domineeriv konfliktitüüp võrreldes eesti-vene suunalise vastandumisega. Siiski kinnitas ekspert, et stereotüüpsed hoiakud tumedanahaliste inimeste suhtes on olemas ning avalduvad üldistavate ja halvustavate arusaamadena. Näiteks toodi esile, et mustanahalisi seostatakse sageli laiskusega. Sellised stereotüübid viitavad ajalooliselt kujunenud ja teadmatusel põhinevatele narratiividele, mis püsivad ka tänapäeva noorte hoiakutes. Seega võib järeldada, et kuigi rassipõhine tõrjumine ei pruugi olla Eesti koolikeskkonnas kõige nähtavam probleem, ei ole see ka olematu ning vajab teadlikku käsitlemist.

Intervjueeritava hinnangul kujunevad noorte rassistlikud ja tõrjuvad hoiakud ennekõike koduses keskkonnas. Väärtushinnangud ja suhtumine teistesse kultuuridesse kanduvad sageli edasi perekondlikust diskursusest. Samuti rõhutati teadmatusel ja isikliku kokkupuute puudumise rolli.

Ekspert tõi välja, et isiklik kontakt erineva kultuuritaustaga inimestega võib hoiakuid muuta ning vähendada eelarvamusi. See viitab otseselt sellele, et hoiakud ei ole staatilised, vaid kujunevad sotsiaalse kogemuse ja teadmiste põhjal.

Olulise teemana tõstatus hariduse roll noorte maailmapildi kujundamisel. Intervjueeritava hinnangul aitab silmaringi laiendamine ning erinevate kultuuride teadlik käsitlemine kasvatada noortes tolerantsi ja empaatiat.

Seega toetab ekspertintervjuu seisukohta, et mitte-Euroopa kultuuride, sealhulgas Aafrika kunstiajaloo, teadlikum käsitlemine hariduses võib aidata ennetada rassipõhiste stereotüüpide kinnistumist ning soodustada kultuurilist teadlikkust.

4.2. Esialgse küsitluse tulemused

Esialgse kvalitatiivse küsitluse eesmärk oli kaardistada kunstiõpetajate kogemusi ja vajadusi seoses erinevate kultuuride käsitlemisega kunstiajaloo õpetamisel ning selgitada välja, milliseid ootusi nähakse toetavate õppematerjalide suhtes. Küsitluses osales viis Eesti gümnaasiumi kunstiõpetajat. Vastuseid analüüsiti teemaanalüüsi meetodil, mille tulemusena kujunes välja mitu korduvat teemakategooriat.

Õpetajate vastustest ilmnes, et riiklik õppekava võimaldab küll käsitleda erinevaid kultuure, kuid praktilises õppetöös seab piiranguid eelkõige vähene kontaktundide arv. Mitmed vastajad rõhutasid, et olemasoleva ajamahuga ei ole võimalik kõiki kunstiajaloo teemasid süvitsi käsitleda ning õpetajad peavad tegema sisulisi valikuid.

Üks vastajatest tõi välja, et kolme kursuse olemasolul oleks võimalik senisest enam lõimida kunstiajaloo õpetamisse ka väärtuskasvatust ja kultuurilise teadlikkuse arendamist:

„Kolme kursusega oleks võimalik edukamalt kõiki perioode piisavalt käsitleda, lõimides tundidesse omakorda väärtuskasvatust [...]“ (Õpetaja 4).

Samuti ilmnes, et õpetajate hinnangul jäävad õppematerjalides ja õppetöös sagedamini tagaplaanile Euroopa-välised piirkonnad, näiteks Ladina-Ameerika, Aasia ja Idamaad. Vastustest selgus siiski, et käsitletavate teemade valik sõltub suurel määral ka õpetaja enda teadlikkusest, huvist ja ettevalmistusest.

Mitmed õpetajad rõhutasid, et üheks peamiseks takistuseks erinevate kultuuride käsitlemisel on sobivate õppematerjalide ja ettevalmistusaja puudus. Samuti nimetati raskusteks õpilaste motiveerimist ning vajadust siduda kultuuriteemad õppijatele tähenduslikul viisil.

Üks vastaja rõhutas, et kultuuride õpetamisel ei tohiks keskenduda ainult nähtavatele objektidele, vaid ka kultuurilistele tähendustele ja väärtustele:

„Kultuuri tõlgenduse sisukus, subkultuuride haaramine, kultuuriobjektide ja kultuuri nähtamatute aspektide seoste esile tõstmine“ (Õpetaja 1).

Õppematerjalide ülesehituse kohta anti mitmeid soovitusi. Õpetajad pidasid oluliseks visuaalsete materjalide kasutamist, loogilist ülesehitust, erineva raskusastmega ülesandeid ning interaktiivseid ja loovust toetavaid tegevusi. Samuti toodi esile vajadus probleemülesannete, veebilinkide ja analüüsiülesannete järele.

Üks õpetaja kirjeldas õppematerjali ootusi järgmiselt:

„Igasugu õppematerjalid võiksid alati olla loovust, mängulisust ja originaalsust pakkuvad, võimaldades õpilasel end proovile panna nii käeliselt kui akadeemilises plaanis“ (Õpetaja 3).

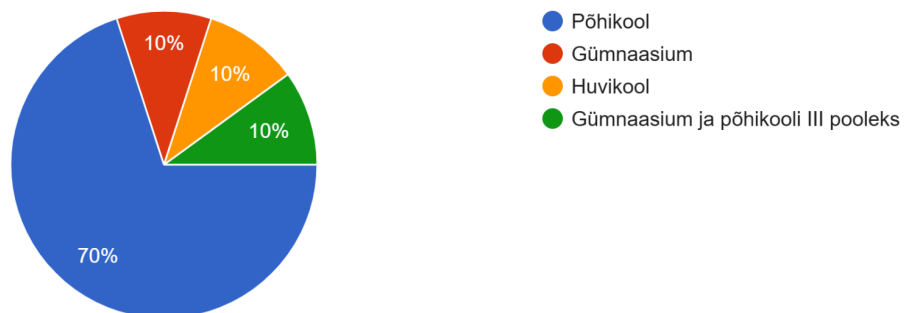
Küsitluse tulemused kinnitasid, et õpetajad näevad vajadust paindlike ja mitmekesiste õppematerjalide järele, mis aitaksid käsitleda erinevaid kultuure süsteemsemalt ning toetaksid õpilaste kultuurilise teadlikkuse arengut. Saadud tulemused mõjutasid otseselt käesoleva magistr töö raames loodud õppematerjali ülesehitust, visuaalset lahendust ning ülesannete tüüpe.

4.3. Õppematerjali testimise tulemused

Loodud õppematerjali hindamiseks viidi läbi küsimustik kunstiopetajate seas. Küsimustiku eesmärk oli välja selgitada õpetajate hinnang õppematerjali sisule, ülesehitusele, praktilisele kasutatavusele ning selle potentsiaalile toetada kultuurilise teadlikkuse kujunemist. Küsimustikule vastas kümme õpetajat erinevatest haridusasutustest (Joonis 1).

Millises haridusasutuses Te peamiselt töötate?

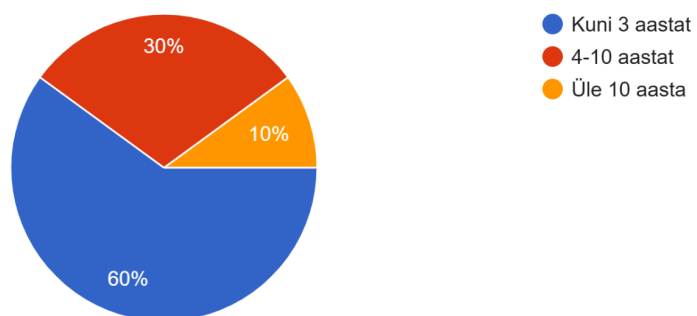
10 responses

Joonis 1. Tagasiside “Haridusasutus” teemal.

Kui pikk on Teie õpetamiskogemus?

10 responses

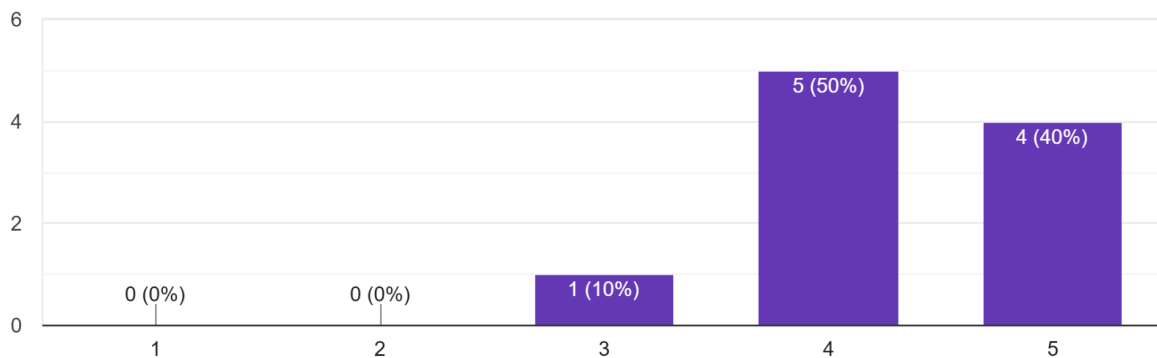

Joonis 2. Tagasiside “Õpetamiskogemus” teemal.

Vastajate õpetamiskogemus oli erinev, mis võimaldas saada tagasisidet nii kogenud õpetajatelt kui ka väiksema töökogemusega vastajatelt (Joonis 2). Õppematerjali üldist sobivust kunstiõpetuse kontekstis hinnati valdavalt positiivselt (Joonis 3). Samuti leidsid enamik vastajatest, et materjali sisu on arusaadav ning loogiliselt üles ehitatud (Joonis 4).

Kuidas hindate üldiselt koostatud õppematerjali sobivust kunstiõpetuse kontekstis?

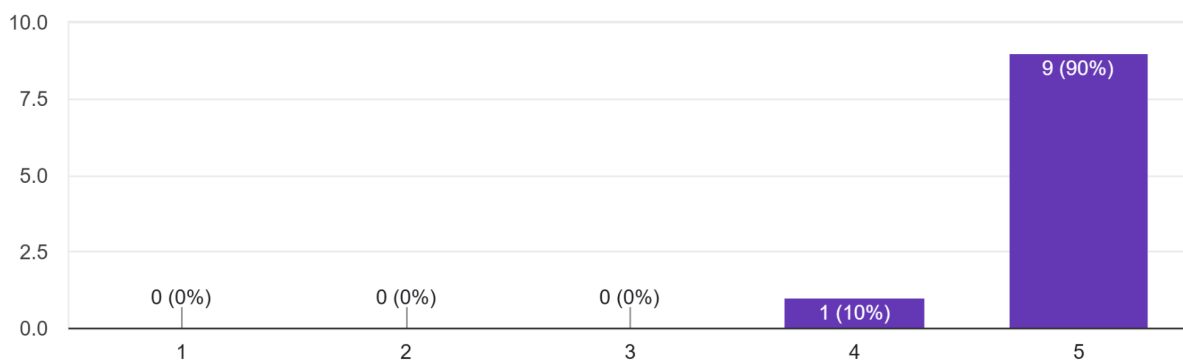
10 responses

Joonis 3. Tagasiside “Loodud õppematerjali sobivus kunstiõpetuse kontekstis” teemal.

Kas õppematerjali sisu on Teie hinnangul arusaadav ja loogiliselt üles ehitatud?

10 responses

Joonis 4. Tagasiside “Õppematerjali ülesehitus” teemal.

Õpetajate hinnangul olid õppematerjali kõige väärtuslikumateks aspektideks selle kompaktsus, ülevaatlikkus ning mitmekesine ülesannete süsteem. Mitmed vastajad tõid positiivselt esile, et õppematerjal ühendab teoreetilise osa praktiliste tegevustega ning võimaldab õpetajal materjali paindlikult kasutada.

Üks vastajatest kirjeldas õppematerjali järgmiselt:

„Väärtustan õppematerjali tervikuna, selle ülevaatlikkust, disaini ja ülesehitust.“

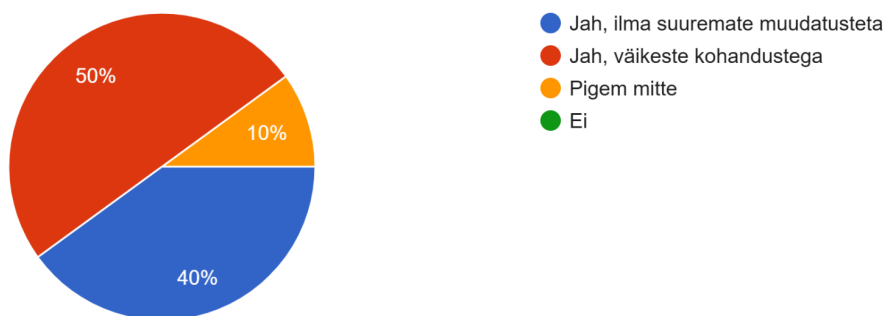
Samuti peeti oluliseks, et õppematerjal sisaldab erinevaid loomingulisi ja analüütilisi ülesandeid:

„Kompaktne ja ülevaatlik teemakäsitus ning teemaga haakuvad ülesanded.“

Küsimustiku tulemused näitasid, et õpetajad peavad loodud õppematerjali praktiliselt kasutatavaks ka realses õppetöös (Joonis 5). Enamik vastajatest märkis, et nad kasutaksid sellist materjali oma töös vähemalt osaliselt (Joonis 6). Samuti hinnati kõrgelt võimalust kasutada õppematerjali paindlikult erinevates õppeastmetes ning siduda seda olemasoleva kunstiajaloo käsitlusega.

Kas õppematerjal on Teie hinnangul praktiliselt kasutatav realses tundides?

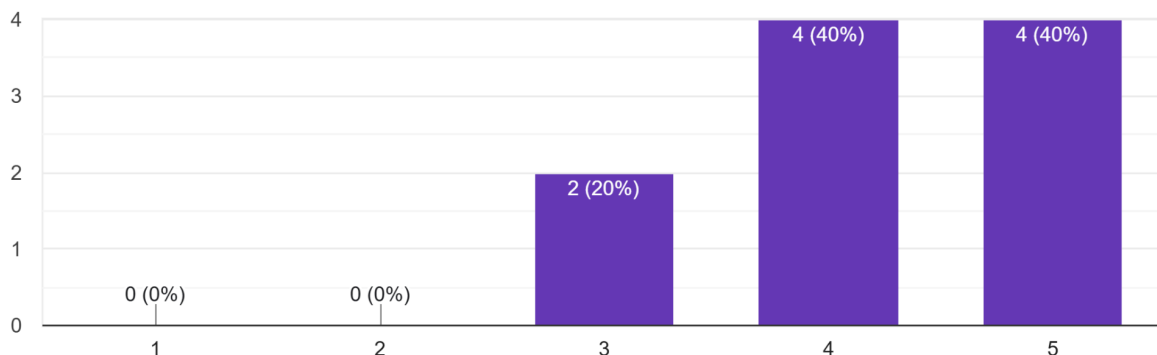
10 responses

Joonis 5. Tagasiside “Õppematerjali kasutatavus” teemal.

Kui tõenäoline on, et kasutaksite seda õppematerjali oma töös?

10 responses

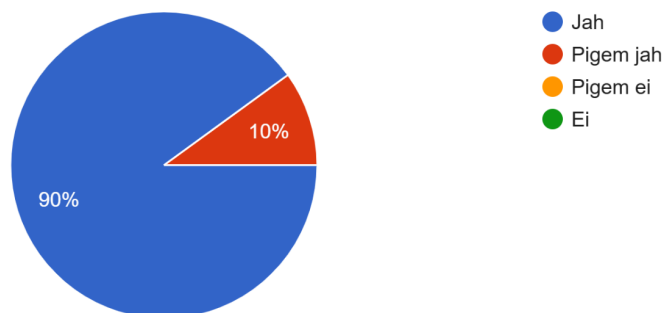

Joonis 6. Tagasiside “Õppematerjali kasutamine töös” teemal.

Olulise tulemusena selgus, et 90% vastanutest leidis, et õppematerjal aitab arendada õpilaste kultuurilist teadlikkust ja empaatiat, ülejäänud 10% pidas seda pigem tõenäoliseks (Joonis 7). Õpetajate hinnangud toetavad seisukohta, et erinevate kultuuride teadlik käsitlemine kunstihariduses võib aidata avardada õpilaste maailmapilti ning toetada kultuuridevahelise mõistmise kujunemist.

Kas õppematerjal võiks Teie hinnangul aidata arendada õpilaste kultuurilist teadlikkust ja empaatiat?

10 responses

Joonis 7. Tagasiside “Kultuurilise teaduslikkuse arendamine” teemal.

Tagasisides toodi välja ka mitmeid arendusettepanekuid. Mõned vastajad leidsid, et õppematerjali tekst võiks olla õpilaste jaoks lihtsustatud ning visuaalselt atraktiivsem. Soovitati kasutada rohkem värve, loetavamast kujundust ning lisada täiendavaid visuaalseid ja interaktiivseid elemente, näiteks videomaterjale ja pildigaleriisid. Samuti soovitati osa ülesandeid eraldada põhitekstist, et õpetajal oleks lihtsam valida sobivaid tegevusi vastavalt tunni eesmärgile.

Mitmed vastajad rõhutasid siiski, et õppematerjali tugevuseks on just selle kompaktsus ja süsteemne ülesehitus. Üks õpetajatest tõi välja, et selliste teemade käsitlemiseks on olemasolevate materjalide vähesuse tõttu vajadus:

„Nii tore, et on kompaktne ajakihastatud veebisait ülesannetega, just ülesanded lisavad väärtuse.“

Saadud tagasiside võimaldas hinnata õppematerjali tugevusi ning tuvastada ka võimalikke edasiarendamise suundi. Tulemused näitavad, et loodud veebipõhine õppematerjal võib pakkuda õpetajatele praktilist tuge erinevate kultuuride käsitlemisel kunstiajaloo õpetuses ning toetada mitmekesisema maailmapildi kujunemist õpilaste seas.

5. Arutelu

Käesoleva magistr töö eesmärgiks oli luua luua veebipõhine õppematerjal Aafrika kunstiajaloo õpetamiseks, mis toimib õpetajale abivahendina ning on praktiliselt kasutatav erinevates õppeolukordades. Töö käigus ilmnis, et õppematerjali loomine ei tähendanud üksnes erialase info koondamist, vaid eeldas materjali pidevat kohandamist vastavalt õpetajate vajadustele, õppekava võimalustele ning õppijate eripäradele.

Esialgse plaani kohaselt kavandati magistr töö raames luua traditsiooniline töövihik Aafrika kunsti teemadel. Töö käigus läbiviidud küsitlused ja õpetajate tagasiside näitasid siiski, et selline formaat ei pruugi tänapäevases õppetöös olla piisavalt paindlik ega toetada erinevaid

õpetamisviise. Õpetajad tõid esile vajaduse materjalide järele, mis ühendaksid teoreetilise info, visuaalse materjali, interaktiivsed elemendid ning eri tüüpi ülesanded.

Sellest tulenevalt muutus töö käigus ka õppematerjali lõplik vorm ning traditsioonilise töövihiku asemel kujunes veebipõhine õppematerjal. Selline lahendus võimaldab õpetajal valida ja kohandada sisu vastavalt õpilaste vanusele, teadmiste tasemele ja tunni eesmärkidele. Veebipõhine formaat toetab paindlikumat õppimist ning võimaldab kasutada õppematerjali nii kunstiõpetuse tundides, projektõppes kui ka lõimitud õppes.

Magistritöö esialgne sihtgrupp oli peamiselt gümnaasiumiaste, kuna töö lähtus gümnaasiumi kunsti ainekava teemadest ning kunstiajaloo käsitlesest. Töö käigus läbiviidud küsitlused näitasid siiski, et gümnaasiumi kunstiõpetuses on ajapuudus üheks peamiseks takistuseks uute teemade käsitlemisel. Mitmed õpetajad tõid välja, et olemasoleva õppekava läbimisekski jääb sageli aega napiks, eriti kahe kursuse süsteemis.

Seetõttu otsustati õppematerjali sihtgruppi laiendada lisaks gümnaasiumiastmele ka põhikooli III astme ja huvikooli õppijateni. Selline lähenemine võimaldab kasutada materjali paindlikumalt erinevates õppeolukordades ning kohandada selle sisu vastavalt õppijate vanusele, teadmiste tasemele ja õpieesmärkidele. Õppematerjali ülesehitus ning erineva raskusastmega ülesanded toetavad diferentseerimist ja võimaldavad õpetajal valida sobivaid osi vastavalt konkreetse õpperühma vajadustele.

Töö tulemused kinnitasid, et õpetajad peavad oluliseks mitmekesisema kunstiajaloo käsitlemist ning näevad vajadust materjalide järele, mis aitaksid tutvustada Euroopa-väliseid kultuure. Samas ilmnes selgelt, et üheks peamiseks piiranguks kunstiajaloo õpetamisel on ajapuudus. Õpetajate hinnangul ei ole olemasoleva õppekava mahu juures sageli võimalik lisada uusi teemasid ilma teiste teemade arvelt aega vähendamata.

Seetõttu ei ole käesolev õppematerjal mõeldud kohustusliku kursuse asendamiseks ega täiendava kohustusliku õppesisuna. Pigem võib seda käsitleda toetava ressursina, mida õpetaja saab kasutada paindlikult vastavalt õppe eesmärkidele ja võimalustele. Õppematerjal sobib eelkõige valikainete, projektõppe, iseseisvate ülesannete või lõimitud õppe toetamiseks.

Õppematerjali testimise tulemused näitasid, et õpetajad hindasid kõrgelt materjali kompaktsust, loogilist ülesehitust ning ülesannete olemasolu. Positiivselt toodi esile ka see, et materjal ühendab teoreetilise osa praktiliste tegevustega ning sisaldab mitmekesiseid visuaalseid elemente ja lisamaterjale. Samuti peeti oluliseks, et iga teemaploki juures on välja toodud kasutatud allikad ja lisalugemise võimalused, mis toetavad õpetaja iseseisvat ettevalmistust ning võimaldavad vajadusel teemadesse põhjalikumalt süveneda.

Tagasisides toodi siiski välja ka mõningaid kitsaskohti. Osa vastajatest leidis, et materjali tekst võib noorematele õppijatele kohati liiga keeruline olla ning visuaalne kujundus võiks olla veelgi kaasahaaravam. See viitab vajadusele arendada õppematerjali edasi erinevate vanuseastmete vajadusi arvestades ning pöörata rohkem tähelepanu kasutajakogemusele ja visuaalsele disainile.

Töö teoreetiline osa ning läbiviidud ekspertintervjuu kinnitasid, et kultuuriline teadlikkus ja sallivus ei kujune üksnes faktiteadmiste kaudu, vaid vajavad teadlikku ja kontekstuaalset käsitlemist. Kunstiharidus võib pakkuda võimalust arendada õpilaste empaatiavõimet, kriitilist mõtlemist ja arusaama kultuurilisest mitmekesisusest. Ekspertintervjuus toodi esile, et noorte seas esineb nii kultuurilist vaenulikkust kui ka rassipõhiseid stereotüüpe, mis tulenevad sageli teadmatusest ja vähesest kokkupuutest erinevate kultuuridega. Samuti rõhutati, et erinevate kultuuride teadlikum käsitlemine hariduses võib aidata laiendada noorte silmaringi ja toetada sallivuse kujunemist.

Sarnast seisukohta kinnitasid ka õppematerjali testimise käigus kogutud küsitluse tulemused. 90% vastanutest leidis, et õppematerjal aitab arendada õpilaste kultuurilist teadlikkust ja empaatiat ning 10% pidas seda pigem tõenäoliseks. See viitab sellele, et õpetajad näevad selliste õppematerjalide kasutamisel väärtust mitte ainult teadmiste vahendamisel, vaid ka õpilaste hoiakute kujundamisel.

Käesoleva töö üheks peamiseks piiranguks oli asjaolu, et õppematerjali ei olnud võimalik testida reaalses klassiruumi olukorras. Kuigi esialgu oli planeeritud materjali praktiline katsetamine õppetöös, ei olnud õpetajatel võimalik uut õppematerjali õppeaasta jooksul oma tunnikavadesse lühikese aja jooksul integreerida, kuna õppetöö plaanid olid juba varasemalt koostatud. Seetõttu

põhines õppematerjali hindamine õpetajate tagasisidel ning autori koostatud eneseanalüüsil LORI mudeli alusel.

LORI mudeli põhjal hinnati õppematerjali sisu kvaliteeti, eesmärkide vastavust, kasutajasõbralikkust, motivatsiooni toetavaid elemente ning visuaalset ülesehitust. Eneseanalüüsi käigus selgus, et õppematerjali tugevusteks on selle loogiline struktuur, mitmekesine ülesannete valik ning erinevate õppimisstiilidega arvestamine. Samuti toetavad õppematerjali kasutamist visuaalsed elemendid, videod, muuseumide veebilingid ja aruteluküsimused, mis aitavad muuta õppimise aktiivsemaks ja seostada kunstiajalugu laiemate kultuuriliste teemadega. Samas ilmnes, et õppematerjali edasiarendamisel võiks rohkem tähelepanu pöörata kujunduse ühtlustamisele, tekstilise osa lühendamisele ning erinevate vanuseastmete jaoks eraldi kohandatud ülesannete loomisele.

Edasistes uurimustes oleks võimalik keskenduda õppematerjali praktilisele rakendamisele klassiruumis ning uurida selle mõju õpilaste teadmistele, hoiakutele ja õpimotivatsioonile. Samuti võiks tulevikus laiendada õppematerjali teiste maailma piirkondade kunstikultuuridele või luua õpetajatele täiendavaid juhendmaterjale õppesisu lõimimiseks erinevate õppeainetega.

Kokkuvõttes võib järeldada, et käesoleva magistritöö raames loodud õppematerjal pakub õpetajatele paindlikku võimalust käsitleda Aafrika kunstiajalugu ning toetada õpilaste kultuurilise teadlikkuse arengut. Töö tulemused viitavad sellele, et mitmekesisemate õppematerjalide loomine võib aidata tasakaalustada kunstiajaloo euroopakeskset käsitlust ning pakkuda õppijatele avaramat arusaama kunstist kui globaalsest kultuurinähtusest.

6. Summary

The aim of this master's thesis was to create a web-based learning material for teaching African art history that would serve as a practical resource for teachers and be applicable in various educational contexts. The thesis focused on the need to broaden the teaching of art history beyond the traditional Eurocentric framework and to provide teachers with material that supports the development of students' cultural awareness and a more diverse worldview.

The theoretical part of the thesis examined the role of art education in shaping cultural understanding and analyzed the possibilities within the Estonian national curriculum for basic school and upper secondary school to address multicultural topics. The analysis revealed that while the curriculum values cultural diversity and knowledge of world cultural heritage, the practical implementation of multicultural content largely depends on teachers' choices, available time, and existing teaching materials. It also became evident that art history teaching is often Eurocentric, while non-European cultures remain underrepresented in classroom practice.

As part of the thesis, a web-based learning material was created using the ADDIE, SCATE, and LORI models as guiding frameworks. The learning material includes theoretical texts, visual content, discussion tasks, analytical and creative assignments, as well as additional links and supporting resources. Particular attention was paid to usability, flexible structure, and the possibility of adapting the material to learners with different needs and levels of prior knowledge.

The surveys conducted during the study showed that teachers consider the inclusion of different cultures in art history education important, while the main obstacles are lack of time and limited availability of teaching materials. The feedback also highlighted the need for flexible and visually diverse learning materials that support active learning methods and allow teachers to apply different teaching approaches.

Initially, the learning material was intended mainly for upper secondary school students. However, based on teachers' feedback, the target group was expanded to include students in the third stage of basic school as well as hobby school learners. This approach allows the material to be used more flexibly in different educational settings and adapted according to students' age and level of knowledge.

To evaluate the learning material, a feedback survey among teachers was conducted alongside the author's self-analysis based on the LORI model. The results indicated that teachers appreciated the material's structure, visual diversity, and inclusion of practical tasks. Most respondents also found that the material could help develop students' cultural awareness and empathy. The self-analysis identified the logical structure, consideration of different learning

styles, and the use of interactive elements as key strengths of the material. At the same time, it became clear that future development should focus more on improving visual consistency and creating tasks adapted to different age groups.

One of the main limitations of the thesis was the inability to test the learning material in a real classroom environment. Therefore, the evaluation relied on teachers' assessments and the author's analysis. Future studies could focus on the practical implementation of the material in classroom teaching and examine its impact on students' knowledge, attitudes, and learning motivation.

In conclusion, the learning material created within the framework of this master's thesis provides teachers with a flexible opportunity to teach African art history and support the development of students' cultural awareness. The results suggest that creating more diverse learning materials may help balance the Eurocentric approach to art history and support the development of a broader worldview among students

Kasutatud kirjandus

- Biggs, J., Tang, C. (2011). *Teaching for Quality Learning at University*. McGraw-Hill Education.
- Branch, R. M. (2009). *Instructional Design: The ADDIE Approach*. New York: Springer.
- Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2023, Ainevaldkond “Kunstiained”, https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1290/8201/4021/2m_lisa6.pdf#
- Jung M., Heero A., “Kultuuridevahelise pädevuse arendamine keeleõppes”, 2010
- Kalmus V., “Kvalitatiivne sisuanalüüs”, 2014, <https://sisu.ut.ee/kvalitatiivne/kvalitatiivne-sisuanaluu>
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Prentice-Hall.
- Mayer, R. E. (2001). “Multimedia Learning” . Cambridge University Press.
- Nesbit, J. C., Belfer, K., & Leacock, T. (2003). *Learning Object Review Instrument (LORI)*.
- Norman, D. A. (2013). *The Design of Everyday Things: Revised and Expanded Edition*. Basic Books.
- OECD (2018). "Teaching for Global Competence in a Rapidly Changing World." OECD Publishing.
- Põldoja H., (2016), “Õppematerjalide koostamise protsess ja kvaliteet”, <https://oppematerjalid.wordpress.com/oppematerjalid/oppematerjalide-koostamise-protsess-ja-kvaliteet/>
- Põhikooli riiklik õppekava, 2023, Ainevaldkond “Kunstiained”, https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1080/3202/3005/18m_pohi_lisa3.pdf#
- Sweller, J. (1998). "Cognitive load during problem solving: Effects on learning."
- Tomlinson, C. A. (2017). *How to Differentiate Instruction in Academically Diverse Classrooms*. ASCD.
- Treier H.M., Abiline S., “Kunstiajalugu esiajast realismini. Kunstiajalugu gümnaasiumile.”, 2017.
- UNESCO, “ Kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsioon”, 2005

- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.

Lisad

Lisa 1. Ekspertintervjuu.

1. Palun kirjeldage lühidalt oma töökogemust noortudega.

“Minu töökogemus noortega sai alguse 2018, kui asusin tööle sotsiaalpedagoogina Maarjamaa Hariduskolleegiumis, kus on KLA teenusele suunatud noored. Olen töötanud ka õpetajana ning uuesti sotsiaalpedagoogina. Alates september 2024 töötan 0,25 kohaga (alates 01.01.2026 0,3 kohta) tänavapõhise noorsootöötajana lisaks põhitööle Jogentaga kooli sotsiaalpedagoogina.“

2. Kas Teie kogemuse põhjal esineb rassismi või kultuurilist vaenulikkust Eesti noorte seas? Kuidas see tavaliselt avaldub?

“Eesti noorte seas on kindlasti nii kultuurilist vaenulikkust vene keelt kõnelevate inimeste kohta, võimalik, et ka rassilist, kuid seda kohtab harvem. Avaldub selline vaenulikkus näiteks tänaval kohatu kommenteerimisena, erinevate solvangute ütlemisega kuni kaklusteni välja või siis lihtsalt tõrjumisena.”

3. Millistes vanuserühmades või olukordades see kõige sagedamini esineb?

“Mul ei ole päris statistilisi andmeid, kuid pigem avaldub see teismeliste seas, 12-15 võib olla kõige rohkem, sest alates gümnaasiumi east on noored juba tõsisemad, avatuma mõtlemisega ja neil ei ole aegagi kellegagi tüli norida.”

4. Kas need hoiakud tulenevad Teie hinnangul pigem teadlikest hoiakutest või teadmatusest ja stereotüüpidest?

“Minu hinnangul tulevad need hoiakud pigem kodudest ja teadmatusest. Kui keegi juba tunneb isiklikult mõnda teise kultuuri esindajat, siis muutuvad ka hoiakud. (tavaliselt). On ka tõsiselt veendunud, et mingi rahvus on kuidagi teistest alaväärsem ja neid peab vihkama.”

5. Millised on peamised põhjused, miks noored võivad Teie arvates kujundada rassistlike või tõrjuvaid hoiakuid?

“Noorte rassistlik ja tõrjuv hoiak tuleb ennekõike kodust (minu arvamusel). Seal on kuulda samasuguseid arvamusi või ei ole lihtsalt pööratud tähelepanu noores kujunevatel hoiakutel. Kodu saab palju teha, et ära hoida eelarvamustega suhtumist teistesse rahvustesse, kultuuridesse ning suunata noore väärtusi ja hoiakuid. Samuti kujundab seda minu arvamusel teadmatus, oma kogemuse puudumine. Ma usun, et see on üsna tugevalt seotud keele oskamisega, kuigi tean, et vene noored on kogenud olukordi, kus nende hea eesti keele oskus ei ole neid aidanud eesti noortega paremini läbi saada. See on väga kurb :(“

6. Kas ja kuidas saab kooliharidus Teie hinnangul aidata selliseid hoiakuid ennetada või vähendada?

“Kuna mina töotan vene keelt kõnelevate noortega, siis nendega töötamisel peaks neid kõvasti harima Eesti kultuuri osas, nad ei tunne Eesti artiste, keda siinsed noored fännavad, nende keeleoskus on väga kesine, sest neil pole eriti palju võimalusi harjutada rääkimist. Nendes koolides, kus on eestikeelsed noored ülekaalus, tuleks teha vastupidist, näidata venekeelset kultuuri, teha mingeid ühisüritusi, et siluda see lõhe eesti-vene noorte vahel. Ja muidugi peaks alustama meie valitsusest, kus tegelikult räägitakse tihtipeale väga halvasti just venelastest :(“

7. Suur aitäh, et nii põhjalikult vastasid! Mul tekkis aga üks täpsustav mõte. Kuna minu töö keskendub Aafrika kunstiajaloo õpetamisele, siis tahaksin natuke rohkem suunata fookust just rassipõhisele vaenulikkusele. Seega tahaksin lisada paar täiendavat küsimust:

1. Kas Sinu kogemuses on Eesti noorte seas ette tulnud ka otseselt tumedanahaliste või Aafrika taustaga inimeste suhtes stereotüüpe, nalju, halvustavaid kommentaare vms? Kui jah, siis kuidas see tavaliselt avaldub?

2. Kas Sinu arvates võiks mitte-Euroopa kultuuride (nt Aafrika kunst ja ajalugu) teadlikum käsitlemine koolis aidata selliseid hoiakuid ennetada või vähendada? Miks Sa nii arvad?

“Aajaa, õigus, Sa ju rääkisid.

Nahavärvi suhtes kindlasti on ka tõrjumist. Mulle ikkagi tundub, et vähem, kui venelaste suhtes. Alguse saab ikkagi kodust. Valge rass kohe kuidagi peab end teistest paremaks, tundub vahel. Mustanahalisi süüdistatakse tihti laiskuses, ometi pandi neid enda heaks tööle. Igasugune

silmaringi laiendamine, Sinu puhul siis kunsti õpetamine, on alati hea, sest see annab teisi vaatenurki ja teise kultuuri paremat mõistmist ning seeläbi kasvatab ka tolerantsi.“

Lisa 2. Esialgne küsitlus.

Kas gümnaasiumi riikliku õppekava kunsti ainekava käsitleb piisavalt erinevaid kultuure?

Vastused:

- Jah, õppeaine lähtealuseks on maailma kunsti ja visuaalkultuuri laiahaardeline käsitlemine (Õpetaja 1)
- Ei (Õpetaja 2)
- Jah. Kõike ei jõua käsitleda, sest tundide arv seda ei võimalda (Õpetaja 3)
- Kolme kursusega oleks võimalik edukamalt kõiki perioode piisavalt käsitleda, loimides tundidesse omakorda väärtuskasvatust (arutledes erinevate kunstiteoste sisu üle). Kunstitunnid võimaldavad õpilastel arendada emotsionaalset intelligentsust, tolerantsust ja üldist silmaringi. Teiste kultuuride tundmine kujundab noore inimese maailmavaadet ja mõtteviise. Tekib mõistmine, et musta ja valge kõrval on tuhandeid värve ja mitte ainult värvusõpetuses. (Õpetaja 4)
- Jah, arvan küll ja nii piiratud ajaga rohkem ei jõuagi. (Õpetaja 5)

Millised kultuurid või piirkonnad jäävad teie arvates kunsti ainekavas ja õppematerjalides kõige enam esindamata?

Vastused:

- Oleneb eelkõige õpetaja enda teadlikkusest, suutlikkusest ja valikutest (Õpetaja 1)
- Ladina-Ameerika, Hiina, India (Õpetaja 2)
- Idamaad, sest keskendume peamiselt Euroopa kunsti kultuurile. Materjali on väga palju (Õpetaja 3)

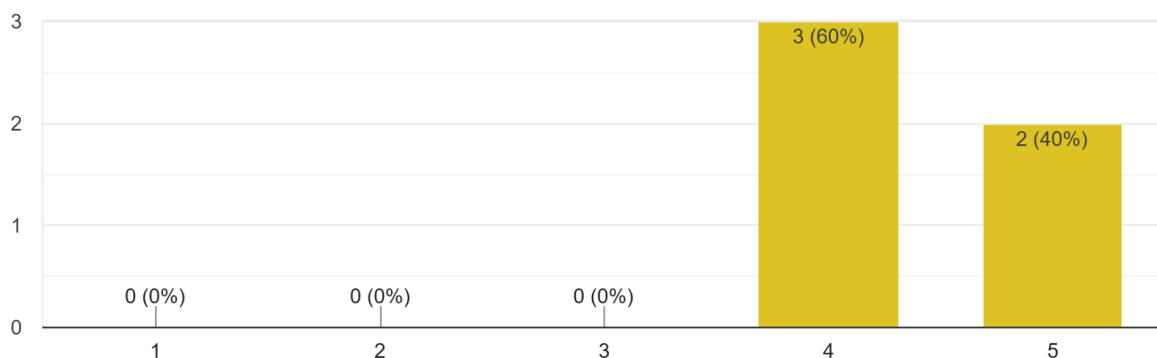
- Kunsti ainekava programm on mitmekülgsem, kui koolis on gümnaasiumiastmes kolm kunstikursust. Kahe kursuse lõikes jäävad võimalused piiratumaks. Kahe kursusega leiab enam käsitlemist euroopa kunst ja vähem kaugemad piirkonnad. (Õpetaja 4)
- Kauged kultuurid, aga ma ei tunne puudust, sest enne tuleb tunda kodumaad ja alles siis saab vaadata kaugema. Nii ka kaugete kultuuridega, esmalt euroopa ja alles siis aasia, ameerika jne (Õpetaja 5)

Kui oluline on teie arvates, et õpilased tutvuksid erinevate kultuuride kunstiga?

Vastused:

Kui oluline on teie arvates, et õpilased tutvuksid erinevate kultuuride kunstiga?

5 responses

Milliseid raskusi näete mitmekultuurilise kunstiajaloo õpetamisel? Kas need raskused tulenevad pigem materjalide, õppekava või muude tegurite puudumisest?

Vastused:

- Kultuuri tõlgenduse sisukus, subkultuuride haaramine, kultuuriobjektide ja kultuuri nähtamatute aspektide seoste esile tõstmine (tavad, hoiakud jne). (Õpetaja 1)
- Õppekavas on mahtu palju, aga tunde vähe. Paratamatult tuleb teha teemades mingi valik. Kindlasti aitaksid olemasolevad materjalid rohkem kaasa, sest praegu ka ajapuudusel ma ei jõua nii palju esitlusi, töölehti vm teha (Õpetaja 2)

- Tunde on vähe ja kõike ei jõua käsitleda (Õpetaja 3)
- Raskused ilmnevad eelkõige nende õpilaste motiveerimisel, keda kunst (või õppimine iseenesest) üldse ei huvita või kellel puudub piisav keeleoskus mõistmaks käsitletavat materjali. (Õpetaja 4)
- Aega pole, kahe kursusega ei ole võimalik uusi teemasid lisada ilma et kodumaa ja euroopa veel rohkem väheneksid. Pealiskaudseid asju pole mõtet teha. (Õpetaja 5)

Kuidas peaksid õppematerjalid (nt töövihikud) olema üles ehitatud, et need toetaksid mitmekultuurilise kunstiajaloo õpetamist kõige paremini?

Vastus:

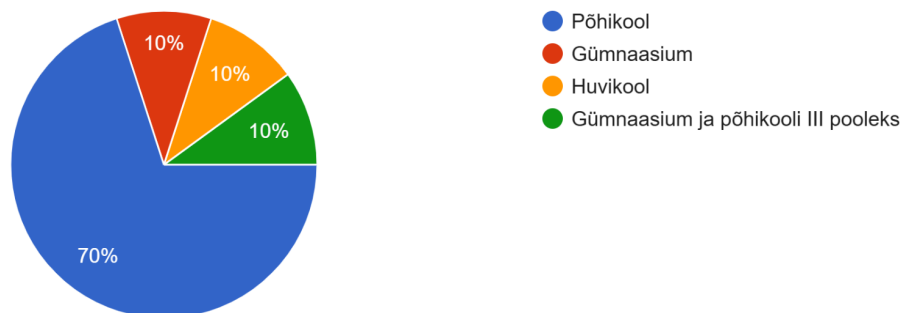
- Toetuma kunstiõppe osasokuste struktuurile, esitama reaalseid kultuuri kogemuslugusid. (Õpetaja 1)
- Seoseid loovalt, loogiliselt. Ülesanded võiksid olla ka erineva raskusastmega, sisaldada ka lisaülesandeid neile, kes tunnis mõne muu ülesandega varem valmis saavad (Õpetaja 1)
- Kindlasti kaardiga, terminite lahtiseletamisga, iseloomustusega, põhjendustega, reaalsete näidetega, piltmaterjaliga (Õpetaja 2)
- Igasugu õppematerjalid võiksid alati olla loovust, mängulisust ja originaalsust pakkuvad, võimaldades õpilasel end proovile panna nii käeliselt, kui akadeemilises plaanis ehk teadmiste vallas. (Õpetaja 3)
- Mitmekülgsest üles ehitatud. Küsimus ja vastus on kõige nürimad ülesanded. Näiteks visualiseerimine, lingid veebi, probleemülesanded, loogikaülesanded jne. Tegelikult arvan et gümnaasiumis töövihik on aegunud nähtus, pigem algajale õpetaja mugavus anda õpilastele iseseisev ülesanne, mille keegi on koostanud ning aastast aastasse sama. Kuid ka algaja õpetaja vajab materjali õpetamiseks. (Õpetaja 4)

Lisa 3. Õppematerjali testimine.

1. Millises haridusasutuses Te peamiselt töötate?

Millises haridusasutuses Te peamiselt töötate?

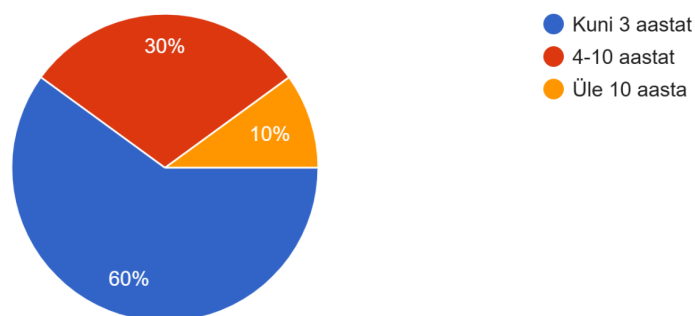
10 responses

2. Kui pikk on Teie õpetamiskogemus?

Kui pikk on Teie õpetamiskogemus?

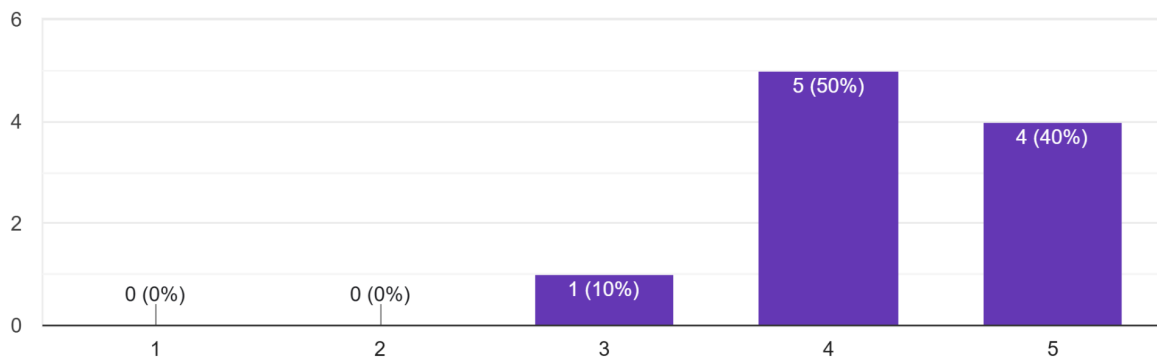
10 responses

3. Kuidas hindate üldiselt koostatud õppematerjali sobivust kunstõpetuse kontekstis?

Kuidas hindate üldiselt koostatud õppematerjali sobivust kunstiõpetuse kontekstis?

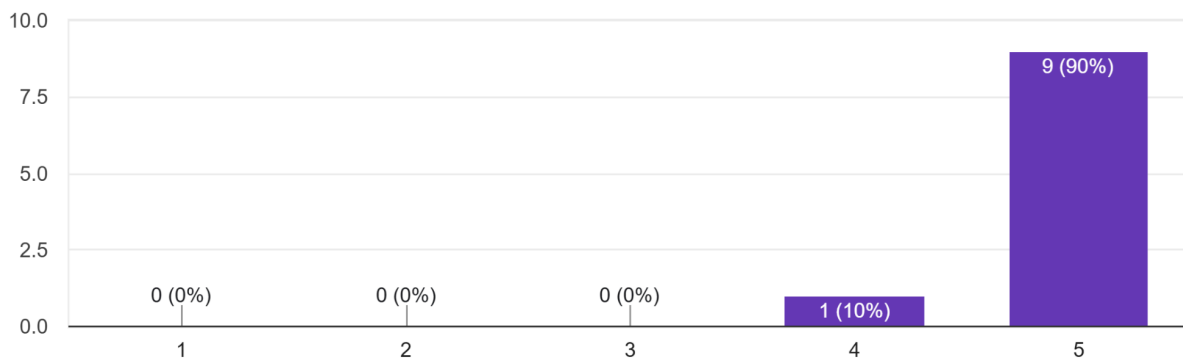
10 responses

4. Kas õppematerjali sisu on Teie hinnangul arusaadav ja loogiliselt üles ehitatud?

Kas õppematerjali sisu on Teie hinnangul arusaadav ja loogiliselt üles ehitatud?

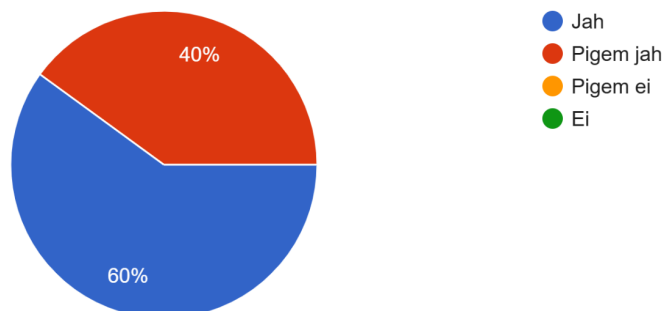
10 responses

5. Kas käsitletud teemad on piisavalt mitmekesised?

Kas käsitletud teemad on piisavalt mitmekesised?

10 responses

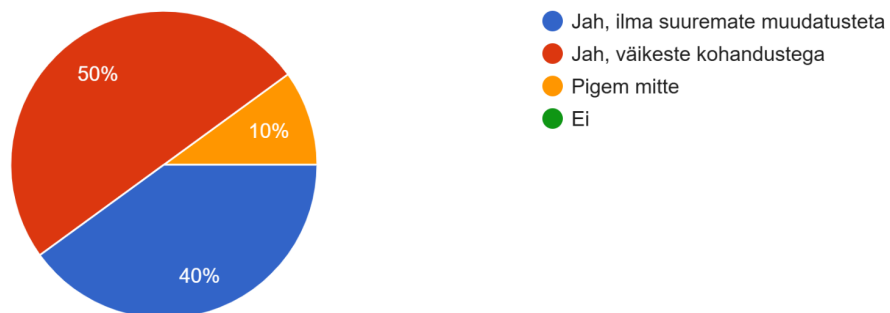
6. Millised osad õppematerjalist olid Teie hinnangul kõige väärtuslikumad?

- Mulle meeldis lai kultuuride valik ja mitmekesised ülesanded
- Väärtustan õppematerjali tervikuna, selle ülevaatlikust, disaini ja ülesehitust.
- Kompaktne ja ülevaatlik teemakäsitus ning teemaga haakuvad ülesanded.
- Informatiivne õppematerjal õpetajale
- Ma arvan et asja kompaktsus
- kuna meie huvikoolis on väga noored õpilased, siis enda jaoks on väärt seda, mida kõige enam saan kasutada nagu koopamaalingud ja varased tsivilisatsioonid. rohkem süvitsi ei jõua.
- terve komplekt kui tervik :)
- Väärtuslik on selle kompaktsus ja lihtsustatus ning võimalus kunstiülesandeid teha

7. Kas õppematerjal on Teie hinnangul praktiliselt kasutatav reaalsetes tundides?

Kas õppematerjal on Teie hinnangul praktiliselt kasutatav reaalsetes tundides?

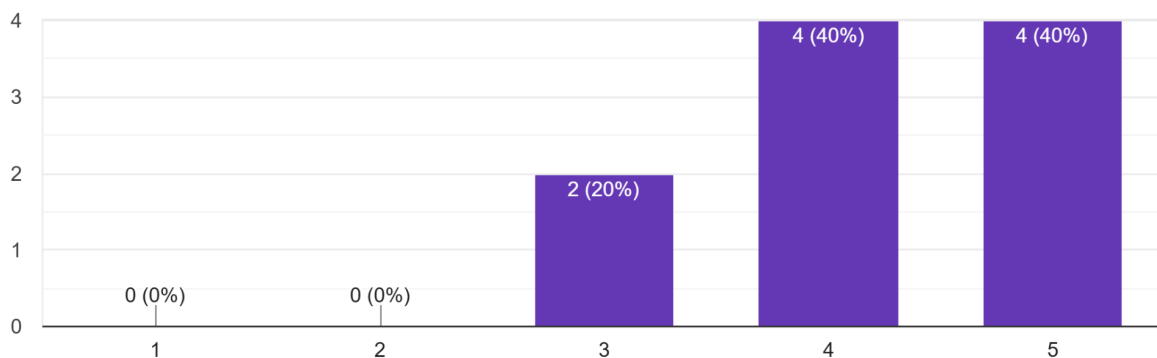
10 responses

8. Kui tõenäoline on, et kasutaksite seda õppematerjali oma töös?

Kui tõenäoline on, et kasutaksite seda õppematerjali oma töös?

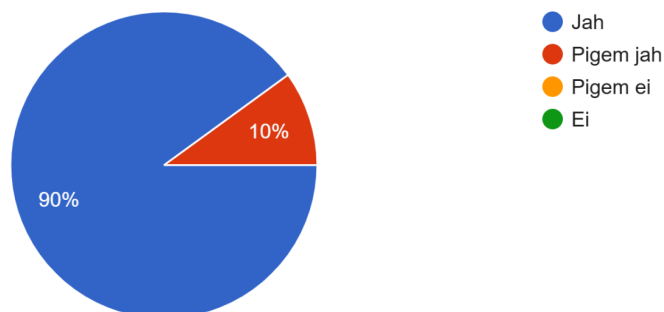
10 responses

9. Kas õppematerjal võiks Teie hinnangul aidata arendada õpilaste kultuurilist teadlikkust ja empaatiat?

Kas õppematerjal võiks Teie hinnangul aidata arendada õpilaste kultuurilist teadlikkust ja empaatiat?

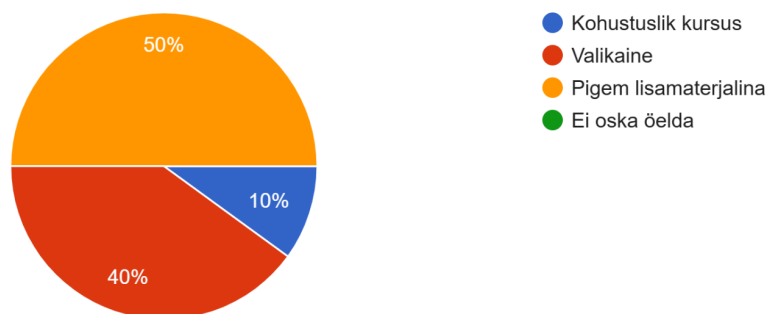
10 responses

10. Kas õppematerjal sobib Teie hinnangul paremini kohustusliku kursuse või valikaine raames kasutamiseks?

Kas õppematerjal sobib Teie hinnangul paremini kohustusliku kursuse või valikaine raames kasutamiseks?

10 responses

11. Milliseid parandusi või täiendusi Te soovitaksite?

- Ei oska öelda
- Kaasaegse kunsti osa võiks põhjalikum olla. Materjalis esitatud ülesanded võiksid kuskil eraldi olla, mitte otse materjali sees, et õpetaja saaks valida, milliseid ülesandeid millise osa kohta anda või mida vahele jätta.

- Jätkaksin kõik samaks. Võib lisada veel linke pildigaleriidele ja videoid, aga see pole ilmtingimata vajalik.
- Tekst on üsna keeruline ja raskesti loetav. Kui see on mõeldud kasutamiseks lastele, siis tõenäoliselt ei paku see neile piisavalt huvi ning nad ei viitsi seda lõpuni lugeda. Samas on materjal õpetajatele väga kasulik, sest see sisaldab põhjalikku ja väärtuslikku infot tundide ettevalmistamiseks.
- Selleks, et materjal oleks paremini kasutatav ka õpilastele, võiks teksti lihtsustada. Lisaks tasuks pöörata tähelepanu kujundusele: kasutada loetavamamat ja sõbralikumat fonti, lisada värve ning parandada üldist disaini, et see oleks visuaalselt köitvam. Hea mõte oleks tuua juurde ka praktilisi näiteid, mis aitavad õpilastel teemat paremini mõista ja sellega seostuda.

Nii muutuks materjal ühtaegu nii õpetajale kasulikuks töövahendiks kui ka õpilastele arusaadavaks ja huvitavaks õppematerjaliks.

- Kenasti vormistatud, edu!
- hetkel ei oska midagi välja tuua, kasulik kui tekib materjale kõigi jaoks.
- Viimase küsimuse vastuse täpsustus- kaugete kultuuride kunst on põhikooli kunsti ainekavas. Nii tore et, on kompaktne ajakihastatud veebisait ülesannetega, just ülesanded lisavad väärtuse. Aitäh, lahkkel loal hakkab kohe kasutama, siis võin hiljem ka tagasisidet anda kui soovi!;)
- Ma teeksin sellest väiksemad kunstitunni ülesanded põhikooli II astme jaoks ning kunstiajaloo (gümnaasium) peaks pisteliselt sisse tooma eri perioode tutvustades lisamaterjalina, et oleks võimalik seostada euroopakeskse kunstiajaloo

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Olga Gubskaja,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose, “Veebipõhise õppematerjali loomine Aafrika kunstiajaloo õpetamiseks põhikoolis, gümnaasiumis ja huvikoolis”, mille juhendaja on Piret Viirpalu, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
2. annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
3. olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
4. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Olga Gubskaja

13.05.2026